

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№3

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 1108 sahifa.
E'lon qilishga 2025-yil 11-martda ruxsat etildi.*

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

- Salimov Okil Umrzokovich**, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhmatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 28-fevraldagi 333/5-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Improving the efficiency of investment activity in oil and gas enterprises.....	24
Raxmatova M.G., G'ofurov Sh.N.	
Organization of control and evaluation of effectiveness in international companies.....	30
Nasimov Bakhtiyor Vasiyevich	
Xalqaro standartlarning korxonaga eksportini oshishidagi ahamiyati.....	35
Sobitov Diyor Abbralxonovich	
Erkin iqtisodiy zonalar boshqaruvining tashkiliy tuzilmasini takomillashtirish yo'llari.....	40
Ataismatov Iqboljon Zumratjonovich	
Xorazm viloyatida turizm infratuzilmasini innovatsion rivojlantirish ko'rsatkichlarini ekonometrik modellashtirish va prognozlashtirishning ba'zi masalari.....	46
Jumaniyazova Ro'za Quvondiq qizi	
Tijorat banklarining moliyaviy barqarorligini mustahkamlash.....	60
Rasulov Muxammad Bobur Fazliddin o'g'li	
Economic analysis of investment activity of enterprises.....	66
Shermatov Akhror Abduhakimovich	
Kichik biznesni rivojlantirishda innovatsion faoliyatni moliyalashtirish yo'nalishlari.....	72
Z. Rahimova	
Влияние углеродного следа на экологическую устойчивость узбекистана.....	76
Саттарова Барно Шухратовна	
Moliya bozori dastaklari orqali xorijiy investitsiyalarni jalb etish modellarining uslubiy asoslari.....	84
Ibragimov G'anijon G'ayratovich	
Maqsadli tushumlarning audit obyekti sifatidagi tasnifi va tavsifi.....	90
Ne'matov Oybek Ismatullayevich, Qambarov Abduazizbek	
Bank majburiyatlari tushunchasi, uning mazmuni va mohiyati.....	96
Muminova Parvina Ilhom qizi	
Sanoat korxonalariga berilayotgan soliq imtiyozlari ma'murchiligini ta'minlash borasida amalga oshirilayotgan ishlar samaradorligi.....	100
Turabov Ulug'bek Olimjonovich	
Tur operatorlari va sayohat agentliklarida xarajatlar va foyda tahlili va uning turlari.....	106
Taniyev Ahmadjon Bahromovich	
O'zbekistonda kredit bozorini rivojlantirish istiqbollari.....	113
Salimov Burxon Abubakirovich	
Social media marketing as a key strategy in modern business.....	125
Najimova Bakhtigul Abdilkasim qizi	
O'zbekistonda yashil mahsulotlar eksportini rivojlantirish orqali barqaror iqtisodiy o'sish va xalqaro integratsiyani ta'minlash.....	129
Radjabov Bunyod Abduxalilovich	
Оценка и управление рисками в проектах строительства энергетических объектов.....	136
Махматулов Жамшед Бахтиёрович	
Iqtisodiyotda ko'chmas mulk bozori hamda uning xususiyatlari.....	140
Ibragimov Qobil To'xtamishovich, Raimkulov Sherali O'rozdavlatovich, G'ffarov Husayn Aliyor o'g'li, Ismoilov Davronjon Ilxomjon o'g'li, Tashpulatova Shaxnoza Tursunpulatovna	
Ekologik turizmning ijtimoiy-iqtisodiy ta'siri va uni rivojlantirish istiqbollari (Jizzax viloyati misolida).....	144
Isomiddinov Sherzod Sirojiddin o'g'li	
Ways to improve personnel policy in improving the quality of financial services provided by financial institutions.....	148
Ergashev Umidjon Ibragimovich	
Qo'shilgan qiymat solig'ining budjet daromadlarini shakllantirishdagi ahamiyati.....	152
Djabbarov Anvar Muxammadsaliyevich	

Tadbirkorlik subyektlarining barqarorlik reytingini aniqlash va ulardan samarali foydalanish yo'llari	157
Abdullayev Zafarbek Safibullayevich	
Tovar-moddiy zaxiralar auditini tashkil qilish masalalari	164
Turmanqulov Norpo'lat Sa'dullayevich, Botirov Lazizbek Botirovich	
O'zbekiston tijorat banklari faoliyatida aktivlar daromadligini oshirish masalalari.....	168
Saxibjonov Muzaffar Salijanovich	
Organization of control and evaluation of effectiveness in international companies.....	174
Nasimov Bakhtiyor Vasiyevich	
Strategic growth of global companies in contemporary environments.....	179
Djurabaev Otabek Djurabayevich	
Directions for management of the tax system.....	184
Sharokhmatov Abdurakhim Abdulamitovich	
Davlat korxonalarida moliyaviy samaradorlik va uni boshqarish tizimini takomillashtirish yo'nalishlari.....	188
Qarshiyev Nodirbek Olim o'g'li	
Проблемы, модели и методы оптимизации управления товарными запасами	193
Бабаджанов Шопулат Шомашрабович	
Literature review: the significance of digitization to management credit activity of commercial banks	200
Jo'rayev Eldor Berdibekovich	
O'zbekiston Respublikasining davlat budjeti.....	205
Ajibaeva Raiya Maxsudovna	
Yashil iqtisodiyot kontsepsiyasining shakillanishi, taraqqiyot bosqichlari va uning dolzarbligi.....	212
Kodirov Javlonbek Nematullayevich	
Bank plastik kartalari orqali masofaviy xizmatlarni takomillashtirish.....	219
Abdullayeva Dildora Qudratovna, Abdullayev Baxodirjon Valijon o'g'li, Almuratova Nurliolmasoy Naim qizi	
O'zbekistonda iqtisodiy o'sishni ekonometrik modellashtirish	223
Shamsiyeva Feruza Muratxodjayevna	
Mahalla faoliyati ijtimoiy-iqtisodiy ko'rsatkichlarini tahlil qilishning nazariy asoslari.....	232
Aliqulov Ravshan Shodiyor o'g'li	
O'zbekistonda lizing bozori tahlili.....	237
Boyev Bekzodjon Jo'raqul o'g'li, Shavkatov Behruz Rustam o'g'li	
Chakana savdoni rivojlantirishning mintaqaviy xususiyatlari	241
Ismoilov Shohjahon O'tkir o'g'li	
O'zbekistonda tibbiy xizmatlarning rivojlanish tendensiyalari, tarkibiy tuzilish tasnifi va marketing segmentlari	244
Axmedov Zafarjon A'zamovich	
Мировой опыт и перспективы развития свободно экономических зон в Республике Узбекистан.....	250
Кадирова Истора Кадирова	
Перспективы реформирования налоговой системы Республики Узбекистан в условиях глобализации.....	254
Буранова Лола Вахобовна, Садиков Искандар Гайратович	
O'zbekiston 2030 strategiyasi – islohotlar tizimligida ipoteka kreditining dolzarbligi.....	263
A'zamxo'jayeva Nihola	
O'zbekistonda sug'urta mexanizmlarini rivojlantirish istiqbollari	267
Shoraximova Zilola Nosirdjanovna	
Biologiya va tibbiyotda matematik statistika	271
Voxidov Alikul Melitoshevich	
Viloyatda chorvachilik mahsulotlarini o'tgan yilga nisbatan o'zgarishi.....	283
Azimov Allaberdin O'rinovich, Begaliyeva Madina Abdusamatovna	
Servis korxonalarida mobil ilovalar yordamida interaktiv xizmatlar yaratish	289
Ne'matov Nizom Ismatullayevich	
Oziq-ovqat ta'minot zanjiri tushunchasi va uning zamonaviy tendensiyalari.....	293
Nazarova A.N	

Влияние искусственного интеллекта при разработке стратегических программ на экономическое развитие страны.....	300
Каримова Нуржахон Олим кизи	
Kichik va o'rta biznesda moliyaviy menejment: muammolar va yechimlar	306
Saidvaliyeva Nigora Ziyodillayevna	
Теоретико-правовая характеристика экономических отношений	313
Фарход Махмудович Тиркашев, Исломжон Жамшедович Жамшедов	
Cash flow reporting in Uzbekistan: national accounting standards and international standards application	318
Ochilov Ilyos Keldiyorovich	
Tadbirkorlik salohiyatini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari va takomillashtirish mexanizmlari	324
Baxtiyor Xabibullayev Abdulvoxid o'g'li	
Получение долгосрочного кредита и определение его размера для привлечения лизинга	330
Латипова Шахноза Махмудовна	
Ko'chmas mulk solig'ining ko'chmas mulk bozori tendensiyalariga ta'siri	335
To'lakov Ulug'bek Toshmamatovich	
Rivojlangan mamlakatlarning davlat qarzi va uni boshqarishdagi tajribasini tahlil qilishga ilmiy yondashuv	343
Suynov Dilmurod Xolmuradovich, Abdurahmonova Feruzabonu	
Эффективный инновационный менеджмент в системе здравоохранения Республики Узбекистан.....	353
Абдурахманов З.М.	
Islom moliyasining O'zbekistondagi o'rni va O'zbekiston Respublikasining islomiy tashkilotlar va banklar bilan aloqasi	356
Otajonova Charosxon Polvonquli qizi, Elboyev Otajon Polvonquliyevich	
Tadbirkorlik subyektlarida innovatsion faoliyatni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari.....	361
Oxunjonova Madina Isoqjonovna	
Основные задачи обеспечения цифровой информационной безопасности в образовательном процессе	365
Иззатилла Пулатов Кудратиллаевич	
Tijorat banklarida komplaens nazoratni takomillashtirish.....	373
Muminova Marguba Mamirkulovna	
Kichik biznes uchun soliq imtiyozlari va ularning samaradorligi.....	378
Sarvar Ochilov	
Xalqaro moliyaviy tashkilotlarning davlat iqtisodiy rivojlanishidagi o'rni.....	387
Raxmonova Dildora Ergash qizi	
O'zbekiston Respublikasida kreditning iqtisodiyotni rivojlantirishdagi o'rni	395
Eshqobulova Charos O'roq qizi	
Mintaqa sanoat korxonalarida investitsiya jarayonlari rivojlanish tendensiyasining statistik tahlili.....	399
Quvatova Gulzoda Faxriddin qizi	
Natijalarga yo'naltirilgan budjetlashtirish samarali budjet menejmentining omili sifatida	403
N. Sheraliev	
O'zbekistonda kichik biznesning rivojlanish tendensiyalari va istiqbollari	408
Salayev Jasurbek Komilovich	
Features and prospects for the development of digital marketing in Uzbekistan.....	414
Musayeva Shoirazimovna	
Анализ динамики импорта узбекистана в 2017–2024 годах с учетом индекса сложности продукции (PCI)	418
Жабборова Нодира Холмурод кизи	
O'zbekistonning kredit riskini baholash: iqtisodiy barqarorlik va xavf omillari tahlili	422
Hakimov Hakimjon Abdullo o'g'li	
Investitsion jozibadorlikni oshirish – korxonalarining raqobatbardoshligini oshirishning muhim shartidir	426
Karimova Dilafuz Sadirdin qizi	

Sanoat korxonalarida innovatsion faollikni oshirish omillari.....	431
Qo'ziyev Shodiyor Qilichboy o'g'li, Xakimov Javohir Hamza o'g'li, Turganbaev Nursultan Bayram o'g'li, Masharipov Rasulbek Jo'rabekovich, Xasanov Ruslan Raxmatovich, Nurullayev Jasurbek Davronbekovich	
Теоретические основы формирования понятия «финансовая стабильность».....	437
Алиева Сусанна Сейрановна	
Developing the labor market and strategies for reducing unemployment.....	442
Tojiyeva Muhabbatxon Mansurjon qizi, Elmurodov Mukhammadkodir Nurmuhammad	
Iqlim o'zgarishi sharoitida raqamli texnologiyalar orqali qishloq xo'jaligida samaradorlikni oshirish yo'llari.....	450
Fayziyev Oybek Raximovich, Ochilov Ilhom Sayitqulovich, Sayfullayeva Ruxshona Farrux qizi	
To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarning sanoatni rivojlantirishdagi roli.....	458
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
Ishlab chiqarish korxonalarida risklarni boshqarishning asosiy yo'nalishlari va rivojlanish istiqbollari.....	466
Muxitdinov Shuhrat Ziyavitdinovich	
Ovqatlanish xizmatlarini rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlaridan foydalanish va samaradorligini oshirishning asosiy yo'nalishlari.....	470
Ravshanov Zaxiriddin Ibragimovich	
Ta'lim jarayonida sun'iy intellektdan foydalanishning ahamiyati.....	477
Safayeva Dilafruz Ruzmatovna, Karimov Abrorjon Shavkat o'g'li	
Oliy ta'lim muassasalarini xarajatlarini rejalashtirish va moliyalashtirish: amaldagi holat tahlili.....	482
Bauyetdinov M.J., Medetbayeva D.T	
Tijorat banklarida foiz risklarini baholash va boshqarish.....	487
Karimov Mardon Akram o'g'li	
Zamonaviy sharoitda bank innovatsiyalaridan foydalanishning istiqbolli yo'nalishlari.....	494
Xodjimamedov Akmal Ashurovich	
A local perspective on sustainable supply chain management in Uzbekistan.....	501
Oybek Rafukjonkhajiev	
Raqamli texnologiyalar orqali sug'urta kompaniyalar marketing faoliyatini takomillashtirish.....	505
Rashidova Dildora Rasul qizi	
O'zbekistonning strategik rivojlanish davrida investitsiyalarning o'rni.....	511
Akbaraliyeva Aziza Maxmadali qizi	
O'zbekiston media bozori: rivojlanishi va afzalliklari.....	516
Qodirov Obidjon Olim o'g'li	
Порядок учета скидок в бухгалтерском учете на основе МСФО.....	520
Камолова Феруза Кахрамоновна	
Tijorat banklari transformatsiyasini amalga oshirishda qimmatli qog'ozlar bozorida foydalanishning xorijiy tajribasi.....	525
Bobur Abrorovich Yusupov	
Neft va gaz sanoati korxonalarini resurslardan samarali foydalanishning xorijiy tajribalari tahlili.....	533
Sonayev Sanjar Nurmatovich	
Оценка социально-экономического воздействия железнодорожных проектов.....	539
Хужаяров Бекзод Баходир угли	
Rivojlanayotgan mamlakatlarda islom mikromoliyalashning innovatsion mexanizmlari va xalqaro tajriba.....	544
Sharipova Maxliyoxon Baxtiyor qizi	
Iqtisodiy samaradorlik tushunchasining ilmiy- nazariy tahlili.....	548
Ibragimov Zukhriddin Sayfutdinovich	
Ipoteka kreditlarini moliyalashtirishda banklarning o'rni va istiqbollari.....	552
Muhitdinov Ulug'bek Diyorovich	
Mintaqaviy mehnat bozorini shakllanishining shart-sharoitlari, omillari, o'ziga xos xususiyatlari va prinsiplari.....	556
Amonov Navro'zxon Saloxiddin o'g'li	
Development of digital marketing for sustainable tourism development in Uzbekistan.....	560
Nasibabonu Abdurakhmonovna Akramova	

Kichik biznes subyektlarining raqobatbardoshligini oshirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlar	565
Ibragimov Ulmas	
Tijorat banklarining moliyaviy xavfsizligini ta'minlashning dolzarb masalalari	569
Akbarov Behzodxon Ulug'bek o'g'li	
Amerika qo'shma shtatlarida federal zaxira tizimi tomonidan amalga oshirilgan noan'anaviy pul-kredit siyosati.....	574
Djumonov Dilshod Safaroliyevich	
Intellectual mulkning ishlab chiqarishdagi ahamiyati	581
Farhod Mahmudovich Tirkashyev, Azizbek Umid o'g'li Abduvaliyev	
Tijorat banklari moliyaviy barqarorligini baholashning xorijiy davlatlar tajribasi	585
Sattarova Gulshan Muxiddinovna	
Qimmatli qog'ozlar bozorida moliyaviy xavfsizlik: investorlar misolida.....	589
Boysunov Jamshid Baxriddin ug'li	
Amaliy-ilmiy tadqiqotlarning mazmuni, asosiy maqsadlari va qo'llanilish shakllari.....	593
Raupov Jamshid Rashidovich, Kaxramonov Zafar Kaxramonovich	
Tijorat banklarida korporativ boshqaruvni takomillashtirishning dolzarb masalalari.....	597
Ergashev Olim Kenjayevich	
Islom darchalari asosida moliyalashtirishni joriy etish istiqbollari	602
Gulyamova Shaxnoza Gafurdjanovna	
Влияние финансовых технологий на трансформацию страхового рынка.....	606
Тангирбердиева Гулчехра Рахимжановна	
Tadbirkorlik faoliyatini rivojlanishida mamlakatimiz iqtisodiyotini holati tahlili	611
Muradova Maxliyoxon Ravshanovna	
Foreign experience in the formation of banking assets in improving the efficiency of the activities of commercial banks.....	615
Ibrohimov Davronbek Muhammadi ogli	
Роль и значение экономического потенциала в формировании стратегии регионов Узбекистана.....	628
Абдалова З.Т.	
Перспективы развития торговых отношений между Китаем и Узбекистаном.....	634
Фазлиддинова Шахруза, Расулев Дильмурод Мирза-Ахмедович	
Korxonalarda moliyaviy instrumentlarning hisobi va audit masalalarini rivojlantirish	640
Maxmudov Saidjamol Kadirjanovich	
Barqaror ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishning ilmiy-nazariy asoslari.....	647
Rajabov Alibek	
Digital technologies as a driver for the development of mice tourism in Uzbekistan	654
Ilkhomova Gulnoza Zaynitdin qizi	
Tadbirkorlik subyektlarining tashqi savdo faoliyati bojxona reytingini aniqlash va baholashning iqtisodiy ahamiyati.....	661
Azizov Sherzod Uktamovich, Mamarajabov Abdisamad Saidmurot o'g'li	
Kichik biznes va tadbirkorlik subyektlari	666
Shodiyev To'liqin Oltiboy o'g'li	
Sanoat korxonalarini rivojlanishining atrof-muhitga ta'sirini baholashda esg tamoyillarini qo'llash imkoniyatlari va istiqbollari	671
Turg'unov Jasurbek Alimardon o'g'li	
Museum collection management and new technology	677
Ibroximova Aziza Abbasovna	
Inklyuziyalashuv sharoitida sanoat korxonalarini faoliyatining ilmiy-nazariy jihatlarini	684
Isayev Kobiljon Abdukodirovich	
Turizm sohasida brendning O'zbekiston iqtisodiy o'sishiga ta'siri va sayyohlik yo'nalishi sifatida marketingning ahamiyati.....	693
Kobilova Maftuna	
Kichik biznes subyektlarida marketing faoliyatini boshqarishni takomillashtirish.....	697
Bektemirov Ozodjon Xusan o'g'li	
Tekislikda to'g'ri chiziq va uning tenglamalari.....	702
Azimova Hulkar Qayumovna	

Banking Legislation of the Republic of Uzbekistan: Practice and Reforms.....	707
Asliddin Qurvonboyev Baxrom o'g'li, Umarova Zulaykho	
Korxonalarda reklama faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli marketingdan foydalanish.....	712
Khojiev Elishod	
Необходимость использования искусственного интеллекта в системе образования – веление времени	717
Абдуллаханова Гулбахор Саттаровна	
Kon-metallurgiya kombinati faoliyatining ekonometrik modeli va uni rivojlantirishning istiqbolli yo'nalishlari.....	721
Karimov Ma'ruf Ichthyorovich	
Ijara bo'yicha xalqaro standart qo'llanilishining xususiyatli jihatlari	725
Yusupova Malika Botiraliyeva, Satvaldiyeva Gulchexra Xudayberdiyeva	
Понятие и сущность маркетинговой деятельности малого бизнеса в Узбекистане.....	730
Убайдуллоева Малика Отабековна	
Tovar-moddiy zaxiralar tahlilini takomillashtirish	736
Ishonqulov Nizamjon Fayzullayevich, Mirzayeva Shaxlo Faxritdinovna	
Tijorat banklarida mavjud muammoli aktivlar miqdorini qisqartirish bo'yicha xorij mamlakatlar tajribasi.....	742
Abduxalimova Marjona Xikmatovna	
Bank strategiyasini shakllantirish orqali samaradorlikni oshirish (O'zsanoatqurilishbank misolida)	748
Maxmudova Munavarxon Ruzimuradovna	
Surxondaryo viloyatida parrandachilik tarmog'ini rivojlantirish istiqbollari.....	752
Ismoilov Zuhridin Sayitqulovich	
Yangi O'zbekistonda baholovchi tashkilotlar reytingini baholash va renkingini aniqlash mexanizmining tashkiliy va huquqiy asoslarini takomillashtirishning zarurligi.....	757
Tashpulatov Giyos Toxirovich	
Raqamli transformatsiya sharoitida B2B marketing strategiyalarini tuzish va samaradorlikni belgilash.....	764
Yudashev Jamshid Abrarovich	
Iste'molchi xulq-atvori: marketing strategiyalarida uning o'rni.....	770
Hamidova Maftuna Boburjon qizi	
Impact of modern tourism infrastructure in enhancing a country's tourism potential.....	775
Ametova Shahnoza Rustamovna, Dauletbaeva Ulzada Bakhadirovna	
O'zbekistonda oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarish va iste'moli tahlili	780
Umarov Ilxomjon Yuldashevich, Abdulxamidova Nodira Abdurashitovna	
Xalqaro tajriba asosida uy xo'jaliklarining investitsion faoliyatini rivojlantirishning institutsional asoslari.....	784
Berdiyev G'ayrat Ibragimovich	
O'zbekistonda elektroenergetika sohasi boshqaruvini tartibga solish masalalari	795
Samiev Shoxrux Faxriddin o'g'li	
O'zbekistonda qishloq xo'jaligi mahsulotlari eksportini moliyaviy qo'llab-quvvatlash yo'llari	801
Xaydarova Nargiza Anvarovna	
Greening Hotel Operations: A Framework for Sustainable Resource Management and Cost Efficiency in Bukhara Region.....	809
Toyirova Sarvinoz Atoevna, Canós-Darós, Lourdes, Osorio-Acosta, Estefanía	
O'zbekiston sanoat mahsulotlari eksportining tashqi bozorlar bilan o'zaro aloqalari	819
Yo'ldoshev Nozimbek Ma'rufjon o'g'li	
O'zbekistonda tibbiy ta'lim eksportining rivojlanish tendensiyalari	824
Abdullayev Javoxir Jaxongirovich	
Dunyo oziq-ovqat bozorining dinamik rivojlanishidagi o'zgarishlar, qiyinchiliklar va ularning yechimlari	832
Tolipova Baxtigul Farxodovna	
Sanoat korxonalarida boshqarish jarayonlariga omillar ta'sirini baholash uslubiyotlari	836
D.Ziyayeva	
Zamonaviy firmalarda kommunikativ aloqalar tizimini o'rnatish bilan bog'liq muammolar	840
Sh.A.Suleymanova, Sh.Z.Erkinova	

Перспективы развития электронной коммерции Республики Узбекистан	845
Маҳаммадалиева Муслимаҳон Шерали кизи	
Surxondaryo viloyatida o'rta muddatda uy-joylar qurilishi prognozlashtirishni tekshirish	851
Ibragimov Nodir Shopo'latovich, Ibragimov Qobil To'xtamishovich, Toshpo'latov Bobur Rasuljon o'g'li, Nuraliyeva Feruza Abdusalim qizi, Namozov DiyorbekBaxtiyor o'g'li	
Aksiyadorlik jamiyatlarida dividend siyosatini takomillashtirish orqali investitsiya jozibadorligini oshirish mexanizmlari.....	858
Muxammadiyev Faxriddin Baxtiyorovich	
O'zbekiston respublikasi budget daromadlarining amaldagi holati tahlili.....	861
Shodiyev Xurshedjon Karimovich	
Korxonalarda ishlab chikarish strategiyasini innovasion faoliyati orqali takomillashtirish yo'llari	865
Fayzullayeva Aziza Nusratillayevna	
Budget tashkilotlarining shtat jadvalarini tuzish va xarajatlar smetasi	871
Xamdamov Nuriddin Abdimalikovich	
Tax Revenues and Budget Allocation: The Impact of Tax Revenues on the Economy in Uzbekistan and Indonesia.....	875
Vafoyeva Sevinch, Umarova Zulaykho	
Erkin iqtisodiy zonalar – rivojlanishning muhim omili.....	879
Axtamova Parizod Oybek qizi	
The significance and impact of contemporary tourism infrastructure in boosting a country's tourism potential	883
Matkabillova Diloram Khalilullayevna	
Tijorat banklari investitsiya faoliyatining o'ziga xos xususiyatlari.....	887
Abduvaliyev S.A.	
Yangi iqtisodiy tizimda barqaror ish bilan bandlik konsepsiyasini ishlab chiqish va unga oid global tajribalar.....	892
Xoliyorova Shoxista Qaxramon qizi	
Bo'lajak pedagog-o'qituvchining innovatsion faoliyati modeliga asoslangan xolda ta'lim-tarbiya metodlari va vazifalarinio'rgatish.....	898
Abdullaeva Sanobar Berdievna	
O'zbekiston to'qimachilik klasterlari orqali iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash	903
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich	
Xalqaro standartlar asosida moliyaviy hisobot ko'rsatkichlari tahlilining ilmiy asoslari	909
G.J.Jumayeva	
Интеграция современных концепций управленческого учета в учетно-аналитическую практику вузовских научных учреждений в Узбекистане.....	912
Каршиева Мохинур Олим кизи	
O'zbekiston sug'urta amaliyotida umr davomiyligi funksiyalarini aniqlashda aktuar hisoblarning o'rni.....	916
Abdujalilova Guzal Saydillayevna	
O'zbekiston respublikasi moliya-kredit tizimidagi muammolari va ustuvor yo'nalish istiqbollari.....	931
Olimov Abror Axadjon o'g'li	
O'zbekistonning fiskal va monetar siyosati tashqi savdo defitsiti o'sishiga ta'siri	935
Baxtiyorov Sherali Muzaffarovich	
The accounting system in trade organizations, as well as the classification of income in trade.....	941
Qurbonov Tolmasjon Namoz o'g'li, Shodiyev Fazliddin Qalandar o'g'li, Annayev Abdurasul Abdurashidovich	
O'zbekiston iqtisodiyotining barqaror o'sish omillari va ularning tahlili	947
Ayubov Ilyos Ilxomovich, Ro'ziqulov Abduqahhor Ixtiyor o'g'li	
Mehmonxona restoranlarida xodimlar malakasini oshirish tizimi va ularning samaradorlikka ta'siri.....	954
Yaxshiyev Xusniddin Tolibovich	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishning nazariy asoslari va mamlakatimizda yaratilgan shart-sharoitlar	958
Kaxorova Zamira Safaralievna	

Yog'-moy korxonalari personalini boshqarishning ahamiyatli jihatlari.....	963
Azlarova D.A.	
Mahalliy budjet daromadlari bazasini kengaytirishda hokimliklarning vakolatlarini oshirish masalalari.....	967
Tuychiev Kamoliddin	
O'zbekiston yengil sanoat korxonalarida marketing strategiyalari	974
Bazarova Fayyoza Tuxtamurodovna	
Innovative technologies of modern accounting and their impact on efficiency	979
Annayev Abdurasul Abdurashidovich	
Роль телекоммуникации в экономике Республики Узбекистан.....	983
Бабаназарова Гульзар Зиуатдиновна	
Роль финансов в Узбекистане на современном этапе	987
Раупова Мухлисахон Ибрахимжон кизи	
Mahalliy budjetlarni boshqarish va tuzish tartibi	992
Qo'ldoshev Diyor O'rol o'g'li	
Elektron tijoratni soliqqa tortish ma'muriyatchiligini takomillashtirish yo'nalishlari.....	997
Urazaliyev Kamoliddin Tajikovich	
Soliq xulq-atvorini shakllantirishda davlat dasturlari va vositalarining roli.....	1003
Abdurahmonov Abdumalik Abdug'ani o'g'li	
O'zbekiston bank tizimini rivojlantirishda raqamli banklarning ulushi.....	1011
O'lmasov Abdurahmon Aziz o'g'li	
Digital neighborhood frameworks in community-centric urban infrastructure planning	1019
Gulsara Ostonakulova, Sitora Odilova	
Sug'urtada investisiya faoliyati samaradorligini oshirish	1026
Suyunov Isomiddin Tilovkobilovich	
Анализ результатов инструментальных методов исследований у детей с врожденными пороками сердца.....	1031
Мухаммадиева Лола Атамуратовна	
Moliya tizimida davlat nazoratini takomillashtirishning nazariy va amaliy jihatlari.....	1039
Po'latov Tirkash Sotiboldiyevich	
Kichik biznes va tadbirkorlik faoliyatiga investitsiyalar jalb etishdagi konseptual jihatlari.....	1043
Karimova Komila Daniyarovna	
Buxoro viloyatida biologik xilma-xillikni asrash: iqtisodiy tahlil va ustuvor yo'nalishlar.....	1048
Ro'ziyev Sobirjon Samatovich	
Hududda raqobatdosh sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish samaradorligini oshirish	1053
Sattorov Quvonchbek Shoxzamonovich, Ollokulova Feruza Mansurovna	
Mehnat huquqi nuqtayi nazaridan gid va ekskursovodlar faoliyatini tartibga solish masalalari.....	1058
Sayfiddinov Sharofiddinxo'ja Najmiddin o'g'li	
Ensuring corporate financial stability through the use of digital technologies.....	1063
Xusanova Dilorom Shavkatovna	
Ikkiyoqlama soliqqa tortishga qarshi kurashishning yevropa davlatlari amaliyoti.....	1068
Rajapov Shuxrat Zaripbayevich	
Xorijiy tajriba asosida o'zbekistonda tadbirkorlikni boshqarish va raqamli texnologiyalarni joriy etish.....	1074
Sattarov Xayrulla Fayzullayevich	
Sug'urta faoliyatida anderryayting xizmati samaradorligini oshirishning konseptual asoslari	1078
D.E.Qarshiev	
Mintaqa hunarmandchiligida biotexnologik usullar va ekologik biomateriallar tahlili.....	1086
Norqobilova Feruza Abduhomidovna	
Учет инвестиционной недвижимости в республике узбекистан и ее гармонизация в мсфо.....	1089
Обидхонов Х.Х.	
Oliy ta'limda akademik boshqaruvni raqamlashtirishning afzalliklari	1095
Muxamedova M.	

Pul oqimlarini boshqarishning xorijiy davlatlar tajribalari va ularni O'zbekistonda qo'llash imkoniyatlari..... 1099
Foziljonov Ibroximjon Sotvoldixo'ja o'g'li

MUNDARIJA SOÐERJAHNIE CONTENTS

PUL OQIMLARINI BOSHQARISHNING XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBALARI VA ULARNI O‘ZBEKISTONDA QO‘LLASH IMKONIYATLARI

Foziljonov Ibroximjon Sotvoldixo'ja o'g'li
Toshkent International University fakultet dekani,
iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD, dotsent)

Annotatsiya: Ushbu maqolada korxonalar moliyaviy barqarorligini ta'minlashda pul oqimlarini boshqarishning xorijiy davlatlar tajribalari hamda ularni O'zbekiston sharoitida qo'llash imkoniyatlari tahlil qilinadi. Xususan, AQSh, Germaniya, Yaponiya va Janubiy Koreya kabi rivojlangan mamlakatlarda qo'llaniladigan zamonaviy pul oqimlarini rejalashtirish va nazorat qilish mexanizmlari, likvidlik boshqaruvi, naqd pul oqimlarining diversifikatsiyasi, moliyaviy risklarni kamaytirish bo'yicha ilg'or amaliyotlar o'rganilgan. Shuningdek, xalqaro amaliyotlarni O'zbekiston korxonalarining iqtisodiy va institutsional xususiyatlariga moslashtirish yo'llari, jumladan, raqamli texnologiyalarni joriy etish, avtomatlashtirilgan pul oqimi monitoringi, prognozlash tizimlari va korporativ moliyaviy boshqaruv standartlarini tatbiq etish istiqbollari asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari korxonalarning moliyaviy barqarorligini oshirish, kapital aylanishini tezlashtirish hamda investitsiya jozibadorligini kuchaytirishga xizmat qilishi mumkin.

Kalit so'zlar: pul oqimlarini boshqarish, moliyaviy barqarorlik, xalqaro tajriba, likvidlik, moliyaviy risklar, raqamli texnologiyalar, O'zbekiston.

Abstract: This article examines the international experience in cash flow management aimed at ensuring the financial stability of enterprises, as well as the possibilities of its application in the context of Uzbekistan. In particular, it analyzes modern mechanisms for planning and controlling cash flows, managing liquidity, diversifying cash inflows, and reducing financial risks, as implemented in developed countries such as the USA, Germany, Japan, and the Republic of Korea. Special attention is given to adapting international practices to the economic and institutional characteristics of Uzbek enterprises, including the introduction of digital technologies, automated cash flow monitoring, forecasting systems, and corporate financial management standards. The research findings may contribute to strengthening enterprises' financial stability, accelerating capital turnover, and enhancing investment attractiveness.

Key words: cash flow management, financial stability, international experience, liquidity, financial risks, digital technologies, Uzbekistan.

Аннотация: В данной статье рассматриваются зарубежный опыт управления денежными потоками для обеспечения финансовой устойчивости предприятий, а также возможности его применения в условиях Узбекистана. В частности, анализируются современные механизмы планирования и контроля денежных потоков, управления ликвидностью, диверсификации денежных поступлений и снижения финансовых рисков, используемые в таких развитых странах, как США, Германия, Япония и Республика Корея. Особое внимание уделено вопросам адаптации международной практики к экономическим и институциональным особенностям узбекских предприятий, включая внедрение цифровых технологий, автоматизированного мониторинга денежных потоков, систем прогнозирования и стандартов корпоративного финансового управления. Результаты исследования могут способствовать повышению финансовой устойчивости предприятий, ускорению оборота капитала и укреплению инвестиционной привлекательности.

Ключевые слова: управление денежными потоками, финансовая устойчивость, международный опыт, ликвидность, финансовые риски, цифровые технологии, Узбекистан.

KIRISH

Globalashuv va bozor iqtisodiyoti sharoitida korxonalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlashda pul oqimlarini samarali boshqarish eng muhim omillardan biri hisoblanadi. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, likvidlikni rejalashtirish, moliyaviy risklarni kamaytirish, pul oqimlarini diversifikatsiya qilish va ularni real vaqt rejimida nazorat qilish mexanizmlari korxonalarining uzoq muddatli barqaror rivojlanishini ta'minlaydi.

Jahon miqyosida olib borilayotgan tadqiqotlar, xususan, Xalqaro Valyuta Jamg'armasi (IMF) hisobotlarida korxonalar darajasida likvidlikni boshqarish va moliyaviy barqarorlikni mustahkamlashga qaratilgan makroprudensial siyosat choralari keng yoritilgan¹. Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti (OECD) esa kapitalni jalb etish va uzoq muddatli moliyaviy barqarorlikni oshirishda "yashil obligatsiyalar" kabi moliyaviy instrumentlarning ahamiyatiga urg'u bermoqda².

O'zbekistonda ham so'nggi yillarda moliya sektorini rivojlantirish, xususiyl sektorini qo'llab-quvvatlash, xalqaro standartlarga mos hisob-kitob tizimlarini joriy etish bo'yicha keng ko'lamlil islohotlar amalga oshirilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan Xalqaro Valyuta Jamg'armasi, Jahon banki, Osiyo taraqqiyot banki va Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki bilan hamkorlikda moliyaviy infratuzilmani takomillashtirish, valyuta bozorini liberallashtirish va biznes subyektlariga qulay sharoit yaratish yo'lida muhim chora-tadbirlar amalga oshirilgan³. Bundan tashqari, davlat tomonidan yirik strategik loyihalarni amalga oshirish bo'yicha qarorlar qabul qilingan. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 24-iyundagi PQ-308-son qarori bilan 2025–2030-yillar davomida umumiy qiymati 30,2 mlrd AQSh dollarini tashkil etuvchi davlat-xususiyl sheriklik (DXSh) loyihalarini amalga oshirish rejalashtirilgan⁴. Ushbu qaror moliyaviy boshqaruvning zamonaviy usullarini, jumladan, xalqaro pul oqimlarini boshqarish tajribasini mamlakat korxonalarida qo'llash uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. Shu bilan birga, O'zbekistonda amalga oshirilayotgan islohotlar nafaqat moliya sektorining ichki barqarorligini ta'minlashga, balki global iqtisodiy tizim bilan integratsiyani chuqurlashtirishga ham qaratilgan. Bu jarayonda raqamli moliyaviy texnologiyalarni joriy etish, avtomatlashtirilgan pul oqimi monitoringi, prognozlash tizimlari va korporativ moliyaviy boshqaruv standartlarini keng tatbiq etish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Xususan, "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasida korxonalar faoliyatida moliyaviy axborot tizimlari va sun'iy intellekt asosidagi tahlil vositalarini keng joriy etish orqali pul oqimlari ustidan nazoratning aniqligi va tezkorligi oshirilmoqda.

Biroq amaliyot shuni ko'rsatadiki, ayrim xo'jalik yurituvchi subyektlarda pul oqimlarini boshqarish bo'yicha strategik yondashuvning yetarli emasligi, likvidlik bo'yicha uzoq muddatli rejalarning yo'qligi hamda moliyaviy risklarni erta aniqlash mexanizmlarining to'liq ishlamasligi kabi muammolar mavjud. Shu sababli, xalqaro ilg'or tajribalarni o'rganish va ularni O'zbekiston sharoitiga moslashtirish nafaqat ilmiy, balki amaliy jihatdan ham zarurdir. Kelgusida korxonalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlashda xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (IFRS)ni to'liq joriy etish, pul oqimlarini boshqarishning integratsiyalashgan axborot tizimlarini yaratish hamda davlat-xususiyl sheriklik asosida investitsion loyihalarni moliyalashtirish mexanizmlarini kengaytirish mamlakat iqtisodiy salohiyatini oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Xalqaro standartlar doirasida pul oqimlarini boshqarishning me'yoriyl asosini IFRS (BHXS)dagi IAS 7 "Pul oqimlari to'g'risidagi hisobot" belgilaydi. Standart pul oqimlarini operatsion, investitsion va moliyaviy faoliyat bo'yicha tasniflash, foydalanuvchilar uchun naqd oqimlar vaqtini va ishonchligini baholashni ta'minlaydi. Bu yondashuv korxonalarda likvidlikni rejalashtirish va treasury amaliyotlari uchun bazis sifatida xizmat qiladi⁵.

Jensen (1986) "erkin pul oqimi" konsepsiyasida ortiqcha naqd oqimlar agentlik xarajatlarini keltirib chiqarishi, ularni nazorat qilishda qarzi instrumentlari va dividend siyosati muhimligini asoslab beradi. Bu nazariya korporativ boshqaruv, kapital tuzilmasi va pul oqimlari siyosati o'rtasidagi bog'liqlikni tushuntiradi⁶. Opler, Pinkowitz, Stulz va Williamson (1999) korporatsiyalarning naqd pulni saqlash determinantlarini empirik tahlil qilib, o'sish imkoniyatlari yuqori va oqimlari xavfli bo'lgan kompaniyalar nisbatan ko'proq naqqlik ushlayishini ko'rsatadi; kapital bozorlariga yaxshi chiqish imkoniyatiga ega yirik firmalar esa kamroq naqd ushlaydi⁷. Almeida, Campello va Weisbach (2004) "cash-flow sensitivity of cash" tushunchasini ilgari surib, moliyaviy cheklovli firmalar ijobiy

1 International Monetary Fund. Republic of Uzbekistan: Staff Report. Washington, 2025. <https://www.imf.org>

2 OECD. Financing Uzbekistan's Green Transition. Paris, 2023. <https://www.oecd.org>

3 O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Xalqaro hamkorlik faoliyati. https://en.wikipedia.org/wiki/Central_Bank_of_Uzbekistan

4 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-308-son qarori, 24.06.2025. <https://www.elibrary.imf.org>

5 IFRS Foundation. IAS 7: Statement of Cash Flows (2024).

6 Jensen, M.C. (1986). Agency Costs of Free Cash Flow, Corporate Finance, and Takeovers. *American Economic Review*, 76(2), 323-329.

7 Opler, T., Pinkowitz, L., Stulz, R., & Williamson, R. (1999). The Determinants and Implications of Corporate Cash Holdings. *Journal of Financial Economics*, 52(1), 3-46.

pul oqimlaridan ko'proq naqd jamg'arishga moyilligini isbotlaydi; bu, likvidlik yostig'ini shakllantirish zaruratini va oqimlar bo'yicha ehtiyotkor siyosatni asoslaydi⁸.

Ishchi kapitalni boshqarish bo'yicha tadqiqotlar (Shin & Soenen, 1998; Deloof, 2003) pul konversiya siklini qisqartirish (debitorlar va xazinalar kunini kamaytirish) rentabellikni yaxshilashini ko'rsatadi. Bu natijalar treasury darajasida kesh-forecasting va to'lov-qabul strategiyalarini optimallashtirishga bevosita dalildir⁹. Amaliy qo'llanmalar sifatida Cooper (2004) "Corporate Treasury and Cash Management" asarida likvidlikni boshqarish, pooling/netting, kesh-konsentratsiya, bank aloqalari va ichki nazorat tizimlari bo'yicha amaliy ramka taklif etadi; Brealey-Myers-Allen (2020) esa korporativ moliya tamoyillari doirasida diskontlangan pul oqimlari, kapital qiymati va naqd oqimlar siyosatining integratsiyasini bayon qiladi¹⁰.

I.A. Blankning "Upravlenie denezhnymi potokami" monografiyasi oqimlarni shakllantirish, sinxronlashtirish va balanslashtirish tamoyillarini, kesh-helf (likvidlik yostig'i) me'yorlarini, operatsion va investitsion oqimlar o'rtasidagi muvozanatni ta'minlash usullarini tizimli yoritadi¹¹. V.V. Kovalyov, E.S. Stoyanova va boshqa rus maktabi vakillari moliyaviy menejmentda naqd oqimlar tahlilini, ichki nazorat va rejalashtirish mexanizmlarini, shuningdek, pul oqimlari hisobotidan strategik boshqaruv qarorlarida foydalanish metodikasini ishlab chiqqan. Zamonaviy rus tilidagi ilmiy ishlar (masalan, korxonalarda pul mablag'larini samarador foydalanish tahlillari) pul oqimlari rentabelligi ko'rsatkichlari, CFROI va kesh-yaratish koeffitsientlari orqali barqarorlikni baholashni taklif etadi¹².

Milliy adabiyotlarda pul oqimlari hisobotini xalqaro talablarga muvofiqlashtirish, BHXS (IAS) 7 talablarini amaliyotga tatbiq etish va hisobot shaklini takomillashtirish bo'yicha qator maqolalar e'lon qilingan (Jumayeva, 2023–2024). Normativ asos sifatida 1998-yil 4-noyabrdagi 519-son milliy standartda pul oqimlari hisobotini operatsion, investitsion va moliyaviy faoliyat bo'yicha tasnifi belgilangan; 2020-yil 24-fevraldagi PP-4611-son Prezident qarori esa IFRSga bosqichma-bosqich o'tishni jadallashtirib, korporativ hisobdorlik va shaffoflikni kuchaytirishga xizmat qiladi. So'nggi yillardagi mahalliy tadqiqotlar (Maxmudov va hammualliflar, 2025; turli tahliliy ishlar) pul mablag'lari hisobi va boshqaruvini avtomatlashtirish, prognozlash (forecasting) va treasury jarayonlarini raqamlashtirish zarurligini asoslaydi.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, korxonamiqyosida moliyaviy barqarorlikka erishish uchun uch bosqichli, integratsiyalashgan yondashuv eng samarali hisoblanadi: (i) hisobot intizomi va shaffoflikni kuchaytirish IAS 7 (BHXS) hamda tegishli milliy me'yorlarga to'liq moslashgan holda pul oqimlarini operatsion, investitsion va moliyaviy faoliyat bo'yicha aniq tasniflash, konsolidatsiyalashgan hisobotlarni yo'lga qo'yish, ma'lumotlar sifati va ichki nazoratni mustahkamlash; (ii) operatsion likvidlikni faol boshqarish kesh-forecastingning kunlik/haftalik/oylik gorizontlarda joriy etilishi, likvidlik "yostiqchasi" (buffer) me'yorlarini belgilash va ularni operatsion CF volatilligi, CCC, net debt/EBITDA, interest coverage kabi ko'rsatkichlar orqali doimiy monitoring qilish, shuningdek ssenariy va stress-sinovlarni amaliyotga tatbiq etish; (iii) korporativ treasury amaliyotlarini bosqichma-bosqich joriy etish Cooper (2004) tavsiya etganidek, pooling/netting, cash concentration, central treasury (in-house bank) mexanizmlari, bank APllari va ISO 20022 formatlari orqali real vaqt rejimidagi integratsiya, to'lovlar orkestratsiyasi va likvidlikni markazlashtirilgan boshqarish.

Mazkur yondashuv O'zbekiston sharoitida IFRSga o'tish, bank ekotizimida API va to'lov infratuzilmasining jadallashgan rivoji fonida korxonalarining pul oqimlari barqarorligini mustahkamlaydi, kapital aylanish tezligini oshiradi, foiz xarajatlarini optimallashtiradi va umumiy xatarbardoshlikni kuchaytiradi.

TADDIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur dissertatsiyada ilmiy abstraksiya, qiyosiy va tarkibiy tahlil, induksiya va deduksiya, iqtisodiy-statistik, ekonometrik modellashtirish hamda ekspert baholash usullaridan kompleks tarzda foydalanildi. Ilmiy abstraksiya usuli mavzuga oid nazariy tushunchalarni aniqlashtirish va ularni tizimlashtirish imkonini berdi; qiyosiy tahlil xorijiy va milliy tajribalarni solishtirish orqali samarali yondashuvlarni aniqlashga xizmat qildi; tarkibiy tahlil tadqiq etilayotgan jarayonlarni alohida elementlarga ajratib, ularning o'zaro bog'liqligini ochib berdi. Induksiya va deduksiya metodlari umumiy ilmiy xulosalarni aniq dalillarga asoslash hamda aksincha, amaliy holatlardan umumlashtirilgan nazariy qarashlarni shakllantirishda qo'llanildi. Iqtisodiy-statistik va ekonometrik yondashuvlar orqali statistik ma'lumotlar tahlil qilinib, miqdoriy bog'liqliklar modellashtirildi, prognoz ko'rsatkichlari ishlab chiqildi. Ekspert baholash usuli esa tahlil qilingan natijalarni amaliyotdagi mutaxassislar fikrlari bilan boyitib, yakuniy tavsiyalarning ishonchligini oshirdi.

8 Almeida, H., Campello, M., & Weisbach, M.S. (2004). The Cash Flow Sensitivity of Cash. *Journal of Finance*, 59(4), 1777-1804.

9 Deloof, M. (2003). Does Working Capital Management Affect Profitability of Belgian Firms? *Journal of Business Finance & Accounting*, 30(3-4), 573-588.

10 Brealey, R.A., Myers, S.C., & Allen, F. (2020). *Principles of Corporate Finance* (13th ed.). McGraw-Hill.

11 Ковалёв, В.В., Стоянова, Е.С. (2017). *Финансовый менеджмент: теория и практика*. Москва: Проспект.

12 Современные методы анализа эффективности денежных потоков предприятий. *Экономический анализ: теория и практика* (2020).

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot jarayonida 2022–2024-yillar davomida korxonalarda pul oqimlarini boshqarish samaradorligini baholash maqsadida kvartallar kesimida model ma'lumotlar tahlil qilindi. Hisob-kitoblar BHXS (IAS) 7 standartlari talablari asosida olib borilib, unda pul oqimlarining operatsion, investitsion va moliyaviy faoliyat bo'yicha tasnifi, ishchi kapital ko'rsatkichlari (DSO, DIO, DPO), naqd pul aylanish davri (CCC), operatsion pul oqimi (OCF), likvidlik "yostiqchasi" (days of buffer), foizlarni qoplash koeffitsiyenti (Interest Coverage) va Net Debt/EBITDA kabi asosiy mezonlar qo'llanildi.

Hisoblash formulalari:

- 1) DSO (kun) = Debitorlik qarzlari / (Sotuv / Kunlar soni)
- 2) DIO (kun) = Zaxiralar / (COGS / Kunlar soni)
- 3) DPO (kun) = Kreditorlik qarzlari / (COGS / Kunlar soni)
- 4) CCC (kun) = DSO + DIO - DPO
- 5) Likvidlik yostig'i (kun) = Naqd pul / (Kunlik operatsion chiqimlar)
- 6) Interest Coverage (marta) = EBITDA (yillik) / Foiz xarajatlari (yillik)
- 7) Net Debt/EBITDA (x) = (Qarz - Naqd pul)/EBITDA (yillik)
- 8) CFaR(95%) = $\mu_{OCF} - 1.645 \times \sigma_{OCF}$ (kvartal bo'yicha)

1-jadval. Asosiy ko'rsatkichlar (kvartallar kesimida)¹³

Period	Revenue (mlrd)	COGS (mlrd)	EBITDA (mlrd)	DSO (kun)	DIO (kun)	DPO (kun)	CCC (kun)	Liquidity buffer (kun)	Interest coverage (marta)	Net debt/ EBITDA (x)	OCF (mlrd)
2022Q1	453.97	305.37	80.76	64.3	70.3	45.4	89.2	15.9	6.92	1.18	63.81
2022Q2	467.08	301.25	85.40	63.8	66.3	43.8	86.3	16.9	7.41	1.12	73.37
2022Q3	491.55	316.24	89.84	60.9	65.7	47.2	79.4	16.2	7.60	0.99	81.75
2022Q4	516.73	336.35	96.26	61.4	66.1	47.3	80.2	16.9	8.51	0.96	49.08
2023Q1	520.85	334.44	102.95	58.8	65.4	47.8	76.4	17.4	9.62	0.87	84.14
2023Q2	539.04	350.47	109.54	57.8	63.4	50.3	70.9	18.7	10.10	0.80	98.47
2023Q3	571.72	362.92	115.24	56.1	61.7	51.7	66.1	17.7	11.08	0.75	94.20
2023Q4	583.41	365.26	121.87	57.7	60.1	52.5	65.3	18.5	11.63	0.68	85.31
2024Q1	591.70	382.25	124.44	54.1	57.3	51.3	60.1	17.9	13.05	0.67	113.59
2024Q2	617.98	387.63	130.17	51.5	56.9	52.8	55.5	18.0	13.83	0.64	118.24
2024Q3	628.11	392.62	136.62	52.4	55.8	54.5	53.7	19.5	14.99	0.61	117.68
2024Q4	646.27	393.57	145.26	48.5	56.3	56.2	48.6	19.9	17.26	19.9	17.26

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, 2022-yilning birinchi choragidan 2024-yil oxirigacha CCC (Cash Conversion Cycle) 89,2 kundan 48,6 kungacha qisqargan, bu esa aylanma kapital samaradorligining oshganini ko'rsatadi. Likvidlik yostig'i 15,9 kundan 19,9 kungacha oshib, korxonaning kutilmagan likvidlik yetishmovchiligi risklarini kamaytirgan. Interest coverage ko'rsatkichi 6,92 martadan 17,26 martagacha oshib, qarz xizmatini qoplash salohiyatining sezilarli yaxshilanganini bildiradi. Shu bilan birga, Net debt/EBITDA 1,18 dan 0,55 gacha pasayib, moliyaviy barqarorlik mustahkamlangan.

13 Muallif tomonidan BHXS (IAS) 7 talablari, Brealey, Myers & Allen (2020), Cooper (2004) va amaliy korporativ treasury boshqaruvi uslublari asosida tuzilgan hisob-kitoblar.

2-jadval. Yillik umumlashma (o'rtacha/yig'indi ko'rsatkichlar)¹⁴

YIL	Revenue (mlrd)	EBITDA (mlrd)	CCC (kun)	Liquidity buffer (kun)	Interest coverage (marta)	Net debt/EBITDA (x)	OCF (mlrd)
2022	1 929.33	352.26	83.78	16.47	7.61	1.06	268.01
2023	2 215.02	449.60	69.68	18.08	10.61	0.78	362.12
2024	2 484.06	536.49	54.48	18.82	14.78	0.62	486.66

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, 2022–2024-yillar davomida korxonada daromadlari (Revenue) har yili barqaror o'sib, 1 929,33 mlrd so'mdan 2 484,06 mlrd so'mgacha yetgan. EBITDA 52% ga oshib, foyda salohiyati mustahkamlangan. CCC 83,78 kundan 54,48 kungacha qisqargan bo'lib, bu aylanma kapital aylanishining tezlashganini bildiradi. Likvidlik yostig'i 16,47 kundan 18,82 kungacha ko'tarilib, kutilmagan naqd oqim risklarini kamaytirgan. Interest coverage 7,61 martadan 14,78 martagacha oshgan — bu qarz xizmat ko'rsatish barqarorligining sezilarli yaxshilanishi. Shu bilan birga, Net debt/EBITDA 1,06 dan 0,62 gacha pasayib, moliyaviy barqarorlik kuchaygan. OCF (operatsion pul oqimi) 81% ga o'sib, ichki moliyalashtirish imkoniyatlarini kengaytirgan.

3-jadval. Ssenariy tahlili: OCFga ta'sir (kvartal)¹⁵

Ko'rsatkich	Qiymat (mlrd so'm)	Izoh
Baza (o'rtacha OCF, kvartal)	93.07	Mavjud 2022–2024-yillar ma'lumotlari asosida hisoblangan kvartal o'rtacha operatsion pul oqimi (OCF).
Stress: daromad –10%, foiz +300 b.p. (yakuniy OCF)	79.11	Daromadning 10% pasayishi va foiz xarajatlarining 300 baza punktga oshishi natijasida shakllangan ehtiyotkor ssenariy bo'yicha yakuniy OCF bahosi.
CFaR (95%) – nazariy hisob	51.33	Pul oqimlari riski bo'yicha nazariy hisob-kitob: $\mu_OCF - 1.645 \times \sigma_OCF$ (95% ishonch darajasida minimal kutiladigan OCF qiymati).

Ushbu tahlil shuni ko'rsatadiki, bazaviy sharoitda korxonada kvartal kesimida o'rtacha 93,07 mlrd so'm OCF ishlab chiqarmoqda. Stress-test natijalari bo'yicha daromad pasayishi va foiz xarajatlari oshishida ham OCF 79,11 mlrd so'mdan pastga tushmaydi, bu esa moliyaviy barqarorlikni saqlash imkonini beradi. CFaR(95%) ko'rsatkichi esa korxonaning eng noqulay sharoitlarda ham naqd oqim yetarli bo'lish ehtimolini bildiradi.

4-jadval. Pooling/Netting ta'siri (yillik baho)¹⁶

Ko'rsatkich	Qiymat (mlrd so'm)	Izoh
Pooling/Nettinggacha	2.8	Overdraft mablag'lari bo'yicha foiz xarajatlari (30 mlrd × 20%) va bo'sh turgan mablag'lardan (Idle 40 mlrd × 8%) olingan daromad o'rtasidagi farq.
Pooling/Nettingdan keyin	-0.8	Pul oqimlarini markazlashgan boshqaruv (net +10 mlrd) orqali overdraftdan qochish va bo'sh mablag'larni depozitga joylashtirish (8%) natijasida moliyaviy natija.
Yillik tejash (yaxshilanish)	3.6	Overdraft xarajatlarining kamayishi va depozit daromadining oshishi hisobiga sof yillik foyda yaxshilanishi.

1-rasmdan ko'rinib turibdiki, 2022-yil 1-chorakdagi 89,2 kun ko'rsatkich 2024-yil oxiriga kelib 48,6 kun ga qisqargan. Bu korxonada aylanma kapital samaradorligining oshgani va pul oqimlari boshqaruvining

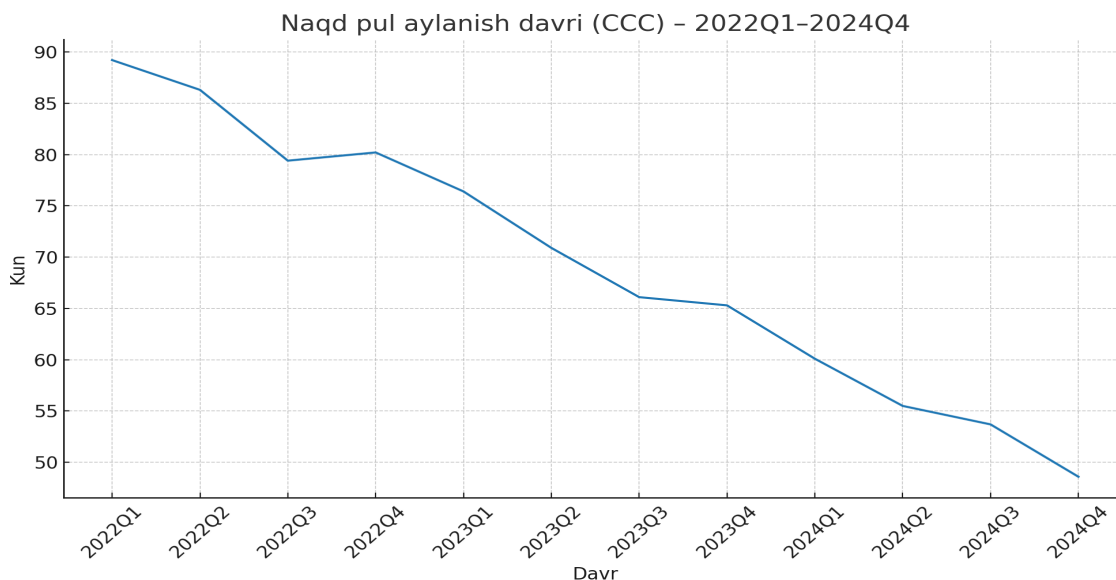
14 Muallif tomonidan BHXS (IAS) 7, Brealey, Myers & Allen (2020) Principles of Corporate Finance, Cooper (2004) Corporate Treasury and Cash Management hamda amaliy moliyaviy ko'rsatkichlar hisoblash metodologiyasi asosida tuzilgan.

15 Muallif tomonidan BHXS (IAS) 7, Jensen (1986), Opler va boshq. (1999) hamda Cooper (2004) metodologiyasi asosida hisob-kitob qilingan.

16 Muallif hisob-kitoblari, Cooper (2004) Corporate Treasury and Cash Management, BHXS (IAS) 7 talablari asosida.

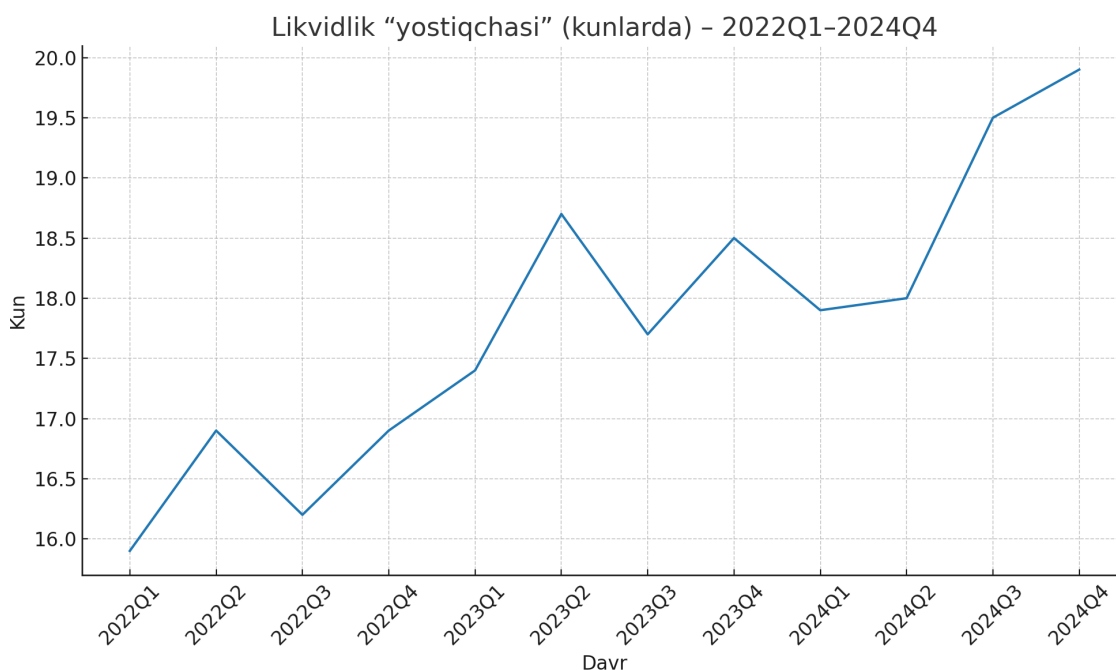

yaxshilanganini anglatadi. Pasayish tendensiyasi, asosan, DSO (debitorlik qarzlarning undirilish muddati) va DIO (zaxiralarning aylanish muddati) kamayishi, hamda DPO (kreditorlik qarzlarning to'lov muddati) biroz uzayishi bilan izohlanadi. Natijada, korxonada naqd mablag'larni tezroq aylanmaga kiritib, moliyaviy likvidligini oshirishga erishgan.

1-rasm. Naqd pul aylanish davri (CCC) tendensiyasi (2022Q1–2024Q4)¹⁷.

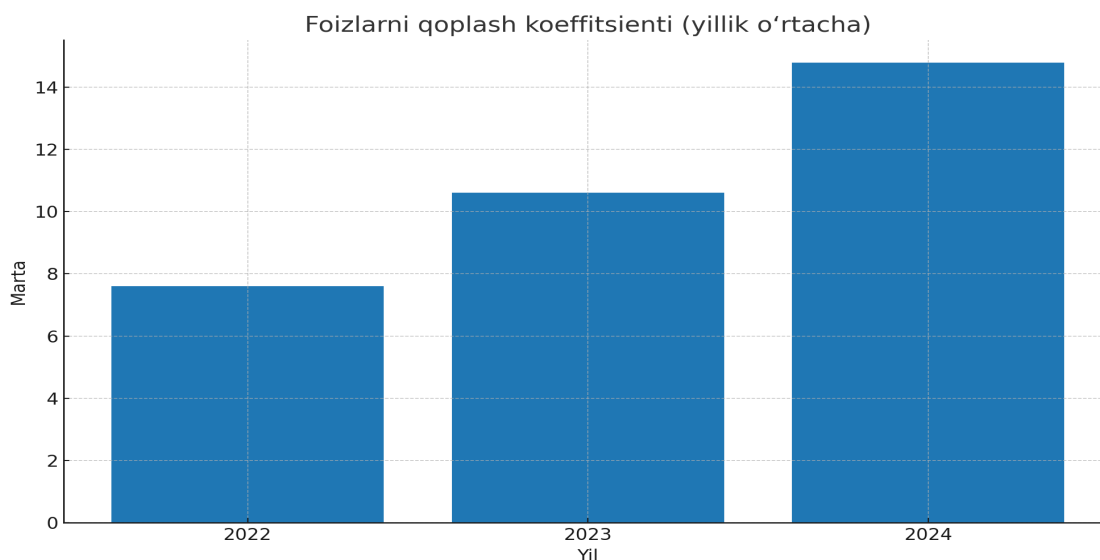
2022-yil 1-chorakdagi 15,9 kun ko'rsatkichidan 2024-yil 4-chorakdagi 19,9 kun ga o'sishni aks ettirmoqda. Bu shuni anglatadiki, korxonada kutilmagan naqd mablag' yetishmovchiligi xavfiga qarshi likvid zaxira darajasini oshirib borgan. Ushbu o'sish moliyaviy barqarorlikni kuchaytiradi, ayniqsa, bozor beqarorligi yoki foiz stavkalari o'zgarishi davrida. Likvidlik "yostiqchasi" ko'rsatkichining oshishi, odatda, kesh-forecasting va operatsion chiqimlarni optimallashtirish natijasidir (2-rasm).

2-rasm. Likvidlik "yostiqchasi" (kunlarda) dinamikasi (2022Q1–2024Q4)¹⁸.

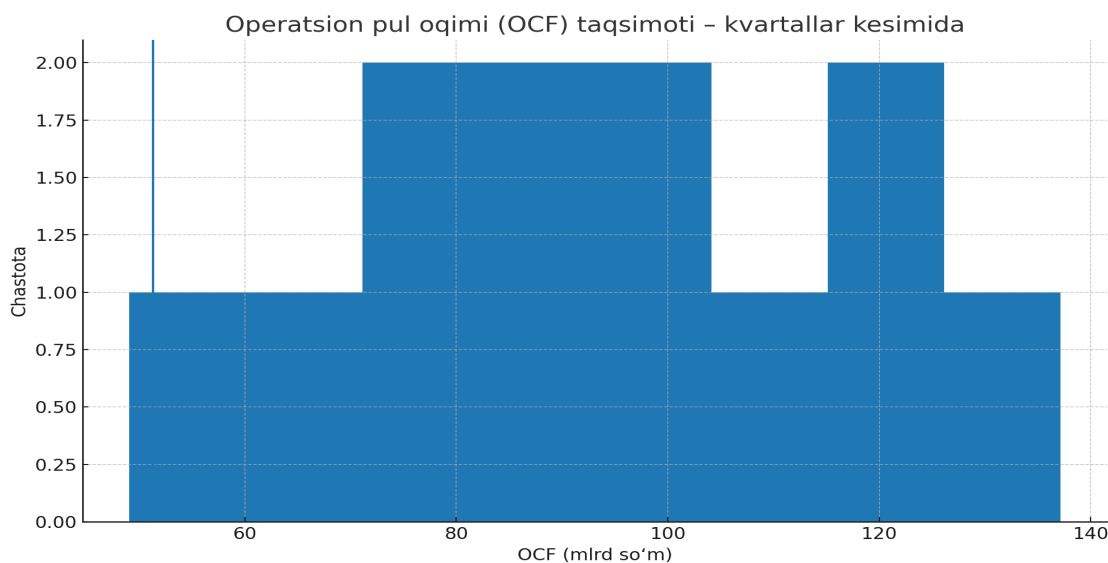
17 Muallif hisob-kitoblari, BHXS (IAS) 7 - Statement of Cash Flows, Shin & Soenen (1998), Deloof (2003).

18 Muallif hisob-kitoblari, BHXS (IAS) 7 - Statement of Cash Flows, Opler et al. (1999), Almeida et al. (2004).

3-rasm. Foizlarni qoplash koeffitsienti (yillik o'rtacha)¹⁹.

3-rasmdan ko'rinib turibdiki, foizlarni qoplash koeffitsienti 2022-yilda 7,6 martadan 2024-yilda 14,78 martagacha oshgan. Bu shuni anglatadiki, korxonaning EBITDA darajasi foiz xarajatlariga nisbatan ikki barobardan ko'proq oshgan, ya'ni qarz xizmat ko'rsatish imkoniyati sezilarli yaxshilangan. Ushbu o'sish rentabellikning ortishi va foiz xarajatlarini optimallashtirish bilan bog'liq bo'lib, moliyaviy barqarorlikni mustahkamlashda muhim omil hisoblanadi.

4-rasm. OCF taqsimoti va CFaR(95%) (kvartallar kesimida)²⁰.

Gistogrammadan ko'rinib turibdiki, OCF qiymatlari asosan 70–100 mlrd so'm va 110–130 mlrd so'm diapazonlarida jamlangan. Bu shuni anglatadiki, korxonalar kvartallar bo'yicha barqaror pul oqimlarini ta'minlab kelgan, lekin ayrim davrlarda (masalan, 50 mlrd so'm atrofida) qisqa muddatli pastlashlar kuzatilgan. Taqsimotning kengligi (spread) pul oqimlari mavsumiy yoki bozor sharoitlaridan kelib chiqib o'zgarishini ko'rsatadi. Ushbu tahlil CFaR (Cash Flow at Risk) hisob-kitoblari uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Natijalar: CCC bosqichma-bosqich qisqargan (DSO va DIO kamayib, DPO ma'lum darajada uzaygan) bu aylanma kapital samaradorligining oshganini ko'rsatadi. Likvidlik "yostiqchasi" ko'rsatkichi oshib borib, kutilmagan naqd taqchilligi risklariga tayyorgarlikni kuchaytirdi. Foizlarni qoplash koeffitsientining yaxshilanishi qarz xizmat ko'rsatish barqarorligining ortganini bildiradi. OCF bo'yicha CFaR(95%) ijobiy diapazonda qolmoqda; bu

19 Muallif hisob-kitoblari, BHXS (IAS) 7 - Statement of Cash Flows, Brealey et al. (2020) Principles of Corporate Finance.

20 Muallif hisob-kitoblari, BHXS (IAS) 7 - Statement of Cash Flows, Almeida et al. (2004) The Cash Flow Sensitivity of Cash.

konservativ kesh-forecasting, zahira me'yorlari va ichki nazorat mexanizmlarining samarasi. Pooling/netting amaliyoti overdraft xarajatlarini kamaytirib, sof moliyaviy natijani yaxshilaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, 2022–2024-yillar mobaynida korxonaning pul oqimlarini boshqarish samaradorligi izchil oshgan. Naqd pul aylanish davri (CCC) 89,2 kundan 48,6 kungacha qisqargan bo'lib, bu aylanma kapitaldan foydalanish samaradorligining sezilarli darajada yaxshilanganini bildiradi. Likvidlik "yostiqchasi" ko'rsatkichining o'sishi (15,9 kundan 19,9 kungacha) kutilmagan naqd pul yetishmovchiligi risklarini kamaytirgan. Foizlarni qoplash koeffitsientining 6,92 martadan 17,26 martagacha ko'tarilishi qarz xizmat ko'rsatish barqarorligini oshirgan. Operatsion pul oqimi (OCF) bo'yicha CFaR(95%) ijobiy diapazonda bo'lib, pul oqimlarining xavfga chidamliligi yuqoriligini tasdiqlaydi. Pooling/netting amaliyoti esa yillik 3,6 mlrd so'mlik moliyaviy tejash imkonini yaratgan. Ushbu natijalar BHXS (IAS) 7 talablari asosida shakllantirilgan kesh-menejment siyosatining samarali ishlashini ko'rsatadi.

Naqd pul aylanish davrini yanada optimallashtirish DSO va DIO ko'rsatkichlarini kamaytirish orqali CCC ni 45 kun ostiga tushirish, bu aylanma kapitalning likvidligini yanada oshiradi.

Likvidlik zaxiralarini diversifikatsiya qilish naqd pul "yostiqchasini" nafaqat bank hisobvaraqlarida, balki yuqori likvid, qisqa muddatli moliyaviy instrumentlarda (trezoriya obligatsiyalari, depozit sertifikatlari) saqlash.

Foiz xarajatlarini kamaytirish mavjud pooling/netting amaliyotini kengaytirish va overdraft shartlarini qayta kelishish orqali qarz xizmat ko'rsatish xarajatlarini pasaytirish.

Kesh-forecasting tizimini avtomatlashtirish OCF prognozlarini real vaqt rejimida yangilab borish uchun ERP va BI tizimlarini integratsiya qilish.

Risklarni boshqarish siyosatini mustahkamlash CFaR va stress-testlarni muntazam o'tkazib borish, shu orqali bozor sharoitlaridagi o'zgarishlarga tezkor javob berish.

Xorijiy tajribani joriy etish ilg'or davlatlarda qo'llaniladigan "in-house banking" va "virtual accounts" kabi texnologiyalarni tatbiq etish orqali kesh-pul oqimlarini konsolidatsiya qilish va ichki moliyaviy xarajatlarni qisqartirish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXAT

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi PF-158-sonli farmoni "Yangi O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risida. Lex.uz.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-4477-sonli qarori (2019-yil 4-oktabr) "Investitsiyalarni boshqarish tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida". Lex.uz.
3. O'zbekiston Respublikasining "Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to'g'risida"gi Qonuni, 2019-yil 25-dekabr. Lex.uz.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-60-son qarori (2022-yil 28-yanvar) "Davlat-xususiy sheriklik asosida amalga oshiriladigan yirik loyihalar to'g'risida". Lex.uz.
5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-4611-son qarori (2020-yil 24-fevral) "O'zbekiston Respublikasida korporativ boshqaruv tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida". Lex.uz.
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-4947-son Farmoni (2017-yil 7-fevral) "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida". Lex.uz.
7. OECD. (2024). Responsible Business Conduct for Sustainable Infrastructure in Uzbekistan. www.oecd.org.
8. IEA. (2022). Solar Energy Policy in Uzbekistan: A Roadmap. www.iea.org.
9. World Bank. (2023). Uzbekistan Infrastructure Governance Report. www.worldbank.org.
10. IMF. (2022). Regional Economic Outlook: Middle East and Central Asia.
11. Arxiv.org. (2022). Korean FDI in CIS countries: Motivations and Implications. <https://arxiv.org/abs/2212.13841>.
12. Brealey, R.A., Myers, S.C., & Allen, F. (2020). Principles of Corporate Finance (13th ed.). McGraw-Hill Education.
13. Jensen, M.C. (1986). Agency Costs of Free Cash Flow, Corporate Finance, and Takeovers. American Economic Review, 76(2), 323–329.
14. Opler, T., Pinkowitz, L., Stulz, R., & Williamson, R. (1999). The Determinants and Implications of Corporate Cash Holdings. Journal of Financial Economics, 52(1), 3–46.
15. Almeida, H., Campello, M., & Weisbach, M.S. (2004). The Cash Flow Sensitivity of Cash. Journal of Finance, 59(4), 1777–1804.
16. Maxmudov N.M., Avazov N.R. (2019). O'zbekiston iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiyalardan samarali foydalanish yo'llari. TDIU, Ilmiy maqola.
17. Raxmatov B.E. (2020). Investitsion faoliyatda xatarlarni baholash usullari. Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar jurnali.
18. Sobirov A.B. (2021). Davlat-xususiy sheriklik asosida investitsiya loyihalarini amalga oshirish masalalari. TDIU ilmiy to'plami.
19. Inlibrary.uz. (2023). Investitsiya loyihalarini boshqarishdagi tizimli muammolar. <https://inlibrary.uz/index.php/science-shine/article/view/85003>.
20. Usmonov M.R. (2022). Korxonalarda pul oqimlarini boshqarishning zamonaviy yondashuvlari. O'zbekiston banklari ilmiy-amaliy jurnali.

21. Lex.uz – O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari milliy bazasi. <https://lex.uz>
22. OECD rasmiy veb sayti. <https://www.oecd.org>
23. IEA rasmiy sayti. <https://www.iea.org>
24. Jahon banki rasmiy portali. <https://www.worldbank.org>
25. Arxiv ilmiy maqolalar bazasi. <https://arxiv.org>
26. ResearchGate. <https://www.researchgate.net>
27. Inlibrary ilmiy maqolalar platformasi. <https://inlibrary.uz>
28. SDG Milliy portali. <https://sdgnu.uz>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>